

Καταλανισμός

Νώντας Σκυφτούλης

Ο μαίστρος του ρομαντισμού (λατρεία της παράδοσης, ανάμνηση της μοναδικότητας, μεγαλείο του παρελθόντος, συναίσθημα ενότητας) διασκόρπισε τον εθνικισμό σε όλη την Ευρώπη ακόμη και στα Βαλκάνια τροφοδοτώντας με τους αντίστοιχους «-ισμούς» όλα τα έθνη. Το να μιλάει ο κάθε λαός τη γλώσσα του και να διαχειρίζεται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, το σύνολο της ζωής του τελικά, δεν θα'ταν πρόβλημα. Άλλο όμως αυτό και άλλο να θέλει να τα επιβάλλει παντού, δηλαδή να κατασκευάσει εθνοκράτος.

Με τη Ζενεραλιδάδ και τον Λιουί Κομπανύς συγκυβερνήσαμε στην Ισπανία το 1936 και κανένας καταλανισμός δεν εμπόδισε τους Καταλανούς της φάλλαγγας Ντουρούτι να πέσουν υπερασπιζόμενοι τους Καστιγιάνους στη Μαδρίτη. Μα είναι απλό. Δεν υπήρχε καταλανισμός εκείνη την περίοδο και αν υπήρχε ήταν προνομιακό νόημα των ανωτέρων τάξεων. Οι εργάτες είχαν τότε το δικό τους νόημα. Ήταν αναρχικοί και σοσιαλιστές και είχαν την εμπειρία του καταλανισμού, του οποίου οι ηγέτες του συμμάχησαν λίγα χρόνια πριν με τον Ισπανό δικτάτορα Πρίμο Ντε Ριβέρα ενάντια στον κοινό κίνδυνο που ήταν το εργατικό και κοινωνικό κίνημα που απειλούσε τον ισπανικό καπιταλισμό και κρατισμό στο σύνολό του.

Αυτή είναι η ιστορική πραγματικότητα, παντού πανομοιότυπη της κοινοτοπίας του εθνοκρατισμού. Είναι αλήθεια ότι η Καταλονία περνώντας ιστορικά όλες τις φάσεις του φεουδαρχικού κύκλου και είτε σαν κομητεία, είτε σαν πριγκιπάτο, είτε σαν βασίλειο, είτε σαν αποικιοκρατική δύναμη, διατηρούσε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός έθνους το οποίο απαιτούσε τη μη-ενσωμάτωση του στο ευρύτερο ισπανικό πλαίσιο και αυτό τις περισσότερες το πετύχαινε, ενώ δεν είναι λίγες οι φορές που συγκροτούσε κρατικές δομές και ήταν μια ανάσα από την ανεξαρτησία.

Πάντα όμως την πορεία προς την ανεξαρτησία ή την αυτονομία, ακόμη και το δικαίωμα στη γλώσσα, ανέκοπταν οι δικτάτορες του Ισπανικού εθνοκρατισμού. Μόνο δικτάτορες και μόνο με δικτατορίες μπορούσε να περάσει ο ισπανικός εθνοκρατισμός και τούτο διότι η Ισπανία και οι συμπαθείς Ίβηρες δέχτηκαν ουκ ολίγες προσμίξεις και αλληλεπιδράσεις μέχρι να κατασταλάξουν να δεχτούν και αυτοί μαζί με πολλούς ευρωπαίους το αίμα και τη γη σαν ενοποιητικούς παράγοντες.

Τι να πούμε για τους Βησιγότθους, τους Άραβες ή για τα τεράστια σύνορα της μεγαλύτερης αποικιακής δύναμης που υπήρξε η Ισπανία; Ποιος Ισπανός μπορεί πράγματι να πιστέψει ότι βρίσκεται σε ένα έθνος με μία γλώσσα, με κοινό νου και με κοινές προοπτικές;

Οι λαοί και τα έθνη της Ισπανίας είναι δομημένα ιστορικά σύνολα που δεν μπορούν να συμβιβαστούν με τις απλουστεύσεις ενός εθνοκράτους. Συνήθως ένας Φράνκο με τη βία και το αίμα επανέφερε την Ισπανία στην καστιλιάνικη κυριαρχία. Το Φρανκικό φασιστικό κράτος κράτησε πολύ αφού φρόντισε να καταστείλει και να ενσωματώσει βίαια όλα τα έθνη της Ισπανίας. Η φασιστική δικτατορία του Φράνκο κράτησε πολύ. Οι αγώνες όμως των λαών της Ισπανίας συνέχιζαν να υποδαυλίζουν το εθνοκράτος συνέχιζαν να αντιστέκονται και κυρίως, με εκκωφαντικό τρόπο, οι Βάσκοι μεσούσης της δικτατορίας.

Με την πτώση της δικτατορίας ο καταλανισμός προσλαμβάνει διαστάσεις που ποτέ δεν είχε. Γίνεται μαζικό κοινωνικό κίνημα όπου διαπερνά καθολικά σχεδόν και τις κατώτερες τάξεις και πετυχαίνει ένα είδος αυτονομίας με κρατικές δομές.

Στο ζήτημα τώρα της ανεξαρτησίας υπάρχουν ερωτήματα τα οποία λίγο-πολύ είναι απαντημένα από την ιστορία αλλά ας τα ξαναθυμηθούμε...

1. Είναι όρος ύπαρξης για την καταλανική εθνότητα ένα εθνοκράτος όπως στην περίπτωση της Παλαιστίνης ή είναι όρος ύπαρξης ενός καθολικού νοήματος; Αν είναι το δεύτερο υπάρχουν

σημαντικότερα νοήματα από την προοπτική ενός ακόμη εθνοκράτους.

2. Ο σεβασμός στην τοπικότητα είναι εκ των ων ουκ άνευ. Όταν μάλιστα η τοπικότητα αναιρεί ή αναιρείται από την ευρύτερη κοινωνία τότε δεν μπορούν να συνυπάρξουν. Εδώ τι ακριβώς αναιρείται; Το κοινωνικο-οικονομικό (γιατί οι εθνικές κατοχυρώσεις ήδη απολαμβάνονται) σύστημα, δηλαδή ο καπιταλισμός; Σίγουρα όχι. Μάλιστα πολλοί λένε ότι η ανεπτυγμένη Καταλονία δεν θέλει να διαμοιράσει τον πλούτο της με τους υπόλοιπους Ισπανούς. Δεν το λέμε εμείς εδώ σαν επιχείρημα, αποτελεί όμως καπιταλιστική αρχή η διαφύλαξη και η αύξηση του πλούτου και μοιραία η Καταλονία θα ακολουθήσει αυτή την αρχή και ας μην είναι στις προσδοκίες της.

3. Όταν μια εθνότητα υψώνει τη σημαία του εθνοκρατισμού δεν συσπειρώνει και αναπαράγει τον ευρύτερο εθνοκρατισμό στο εσωτερικό των κοινωνιών;

Στην περίπτωση της Καταλονίας ο καταλανισμός από το 1934 και μετά είναι σε προοδευτική κατεύθυνση και έρχεται σε σύγκρουση με το πολύ βρώμικο ιστορικά ισπανικό κράτος, το πιο γνωστό αιματοβαμμένο εντός και εκτός της επικράτειας του.

Είμαστε δίπλα και αλληλέγγυοι στην αντίσταση των Καταλανών για περισσότερη αυτονομία αλλά θα λέγαμε «ναι σε όλα» αν αυτή η αυτονομία ανέτρεπε, αντιστρέφοντας ολοκληρωτικά, την προοπτική. Στην περίπτωση συγκρότησης εθνοκράτους ή βασιλείου -που αν επιμένουν κάποτε θα γίνει- δεν μπορούν να καμφθούν οι αντιρρήσεις, υιοθετώντας για όλες τις κοινωνίες την πολεμική προοπτική του εθνοκρατισμού.

Περί Οργάνωσης και Νεορομαντισμού

Νώντας Σκυφτούλης

Αν το υποκείμενο έχει τη δυνατότητα ανάδυσης της συνείδησης και της αυτοοργάνωσης ποιος ο ρόλος της ειδικής οργάνωσης επαϊόντων ομοσπονδιακά οργανωμένων ή ιεραρχικά οργανωμένων. Αν είναι για τη σωτηρία των επαϊόντων (επαναστατών), θεωρείται ασφαλής η επιλογή ενός κόμματος ή μιας ομοσπονδίας άσχετα από την κοινωνική αποδοχή του εγχειρήματος; (υπόθεση εργασίας)

Από τα τέλη της δεκαετίας του '70 που εντάχθηκα στον αναρχικό χώρο προερχόμενος από το πιο καθαρό -οργανωτικά- λενινιστικό μοντέλο του ΚΚΕ, βρισκόμουν μονίμως σε ένα ερώτημα που με «τυραννούσε» χρόνια: ποια είναι η διαφορά του λενινιστικού μοντέλου αλλά και της λενινιστικής φιλοσοφίας από το αναρχικό, όσον αφορά τη σχέση με τις μάζες, τη σχέση της επαναστατικής οργάνωσης με την κοινωνία, τη σχέση της συνείδησης με το αυθόρμητο και άλλα φενακισμένα της εποχής. Αυτά τα νεφελώδη ψευδοδιλλήματα έρχονται στον νου μου, όταν κάποιος φροντίζει να υπενθυμίζουν στον αναρχικό χώρο ότι υπάρχει αναγκαιότητα της οργάνωσης του χώρου ή κάποιας ομοσπονδίας, και μπορεί αυτό να λυθεί με τον α ή β τρόπο.

Κατά διαστήματα και όχι σε τακτική βάση, «πέφτουν» στο χώρο προτάσεις για την οργάνωση του «χώρου» ή για οργάνωση από το χώρο. Και αυτό ίσως αξίζει να το καταγράψουμε γιατί συμβαίνει τα τελευταία 30 χρόνια, και κάθε φορά η επανάληψη της πρότασης είναι ίδια, με τη μόνη διαφορά ότι είναι πιο φτωχή και πιο στερεοτυπική από την προηγούμενη. Πρέπει κάπως να εξηγηθεί γιατί ο Μαλατέστα είναι τόσο σύγχρονος που τον επικαλούνται για την αναγκαιότητα της οργάνωσης σήμερα, ή ακόμα γιατί η ομοσπονδία μπορεί να ακούγεται ως σύγχρονη πρόταση; Γιατί επίσης, ακόμη και οι καινοφανείς αναλύσεις που συνοδεύουν τα προτεινόμενα οργανωτικά μοντέλα είναι από τη φάρετρα του

παραδοσιακού, που τόσο έχει διαψευστεί στις μέρες μας.

Ιδίου τύπου, με την έννοια της ταύτισης, είναι και η αντίστοιχη αγωνία των ανθρώπων της άκρας αριστεράς για το χτίσιμο του επαναστατικού κόμματος στην Ελλάδα κι αν υπάρχει το ΚΚΕ τόσες δεκαετίες τώρα. Κοινός παρονομαστής η γνωστή θεωρία αναζήτησης και καθοδήγησης του υποκειμένου. Βέβαια, για να πούμε την αλήθεια, αυτό δεν αφορά καθόλου το ή τα σημερινά υποκείμενα αναφοράς της πρότασης, τα οποία είναι ρευστά και συγκεκριμένου πληθυσμιακού και ηλικιακού μοντέλου, αλλά τους φορείς που θέλουν να παίξουν ένα μεγαλύτερο ρόλο στις όποιες «κινηματικές» διαδικασίες. Το υποκείμενο της πρότασης για οργάνωση έχει δηλώσει ρητά και κατηγορηματικά με τη στάση του ότι δεν «θέλει» να ενσωματωθεί σε καμιά φόρμα και μάλιστα θεωρεί εχθρικό οποιοδήποτε καθολικό οργανωτικό δεσμό, και αυτή η θέλησή του είναι συνεπής και με το σύγχρονο αφορμαλισμό αλλά και με την καθολική εξατομίκευση που υπάρχει, απαντώντας έτσι και θετικά και αρνητικά στην όποια οργανωτική πρόταση. Αλλά τα πράγματα είναι συγκεκριμένα και ιστορικά τεκμηριωμένα.

Το μοντέλο της «οργάνωσης των επαναστατών» το εισήγαγε ο Λένιν ως την εκδοχή της οργάνωσης της συνείδησης στην προοπτική της οικοδόμησης του κόμματος (νέου τύπου). Η προσδοκία του ήταν να ηγεμονεύσει και δια μέσου του επαναστατικού πραξικοπήματος να κατακτηθεί η εξουσία. Πρόκειται προφανώς για όρθολογικοποιημένο νετσαγιεφισμό ο οποίος πέτυχε στην αποστολή του, όπως πέτυχαν και οι Ιακωβίνοι, το πρότυπο δηλαδή. Έκτοτε όλες οι «οργανώσεις επαναστατών» κινούνται σε αυτό το πλαίσιο είτε είναι αναρχικές είτε λενινιστικές, και αυτό γίνεται μέχρι τον πόλεμο. Μετά τον πόλεμο παραμένουν τα σχήματα που είχαν πρόσβαση στη πολεμική ιστορία και κανένα νέο οργανωτικό μοντέλο οργάνωσης πραξικοπήματος δεν τελεσφόρησε.

Η FAI στην Ισπανία είναι αυτό το μοντέλο στην αναρχική εκδοχή και μάλιστα με πιο αυστηρό καθοδηγητικό έλεγχο στην «οργάνωση των εργατών» της CNT, η οποία αποτελεί και το υποκείμενο της. Σε αυτή την κατηγορία οργανωτικών μοντέλων ανήκουν όλες οι προτάσεις που ρίχνονται ανά καιρούς.

Πέραν της σαφούς υπαρξιακής αγωνίας προσωπικής ή πολιτικής που εμπεριέχουν αυτές οι προτάσεις σήμερα, στηρίζονται σε ένα πολιτικό και «ιδεολογικό» υπόβαθρο και σε ένα συγκεκριμένο τύπο συμπεριφοράς. Μήπως με άλλα λόγια οφείλεται στο πολιτικό έλλειμμα κάποιων φορέων της πρότασης ή πρόκειται για κάτι το εγγενές που έχει να κάνει με την πολιτική παραγωγή του χώρου από τους φιλόδοξους πολιτικούς φορείς (αφού θέλουν να εκφράσουν οργανωτικά το χώρο) και όχι βεβαίως από το υποκείμενο; Και στα δύο οφείλεται, αφού το έλλειμμα νομιμοποιείται από το εγγενές, το οποίο είναι ο νεορομαντικός αντικαπιταλισμός που διακατέχει «ιδεολογικά» τους φορείς με την προσδοκία και με βάση αυτόν να δημιουργηθεί μακροκοινωνική πολιτική και κοινωνική βάση. Δηλαδή κάτι το οποίο έγινε πριν 100 χρόνια όταν ο ρομαντισμός ήταν πραγματικό καταφύγιο μεσολαβήσεων, και κάποιοι εύχονται να επαναληφθεί για το λιγότερο κόστος τους. Εις Μάτην . Αν υπήρχε έστω και ένα περιθώριο επιτυχίας θα είχε γίνει όλα αυτά τα χρόνια και αυτό είναι βέβαιο γιατί δεν ανακαλύψαμε το 2013 την οργάνωση της αναγκαιότητας ή την αναγκαιότητα της οργάνωσης.

Είναι ο ρομαντικός αναρχισμός ή ο ρομαντικός αντικαπιταλισμός ένα είδος νεορομαντισμού που έρχεται να πολεμήσει τον καπιταλισμό ή την εξουσία με «προκαπιταλιστικά» μέσα. Είναι μια δοκιμασμένη μέθοδος η επίκληση του παρελθόντος, προκειμένου να οργανώσουμε το νοικοκυριό μας χωρίς ρήξεις, χωρίς τους κινδύνους που ακολουθούν το ρηξικέλευθο. Θα μου πείτε ολόκληροι εθνικισμοί και ιδεολογίες χτίστηκαν με βάση τη νοσταλγία και το συναίσθημα. Ναι, αλλά η αποκαθήλωση και η αποκατάσταση του αισθητού κόσμου έχει ξηλώσει τα συντηρητικά νοικοκυριά και τους δεσμούς του παρελθόντος. Αναζητούνται οι νέοι δεσμοί που θα αναδημιουργήσουν τη δέσμευση με νέους όρους. Κανένα ΚΚ, αριστερό ή αναρχικό, δεν χωράει στο σημερινό ριζικό αθεϊσμό όσο και αν η βαλκανική ευρηματικότητα προσπαθήσει να επανεισαγάγει μεσολαβήσεις που θα καθυστερούν την ριζική ανατροπή.

Προφανώς δεν είμαστε εναντίον της οργάνωσης γιατί κανένας

άνθρωπος δεν είναι «ανοργανωσιακός» είτε δρα ατομικά είτε συλλογικά, αφού το ον είναι κοινωνικό και κοινωνικά δικτυωμένο και γι' αυτό καλό είναι να αποφεύγουμε τις κοινότυπες διαφωνίες περί οργάνωσης.

Εδώ κάνουμε κριτική στην εξουσιαστική μορφή οργάνωσης που θεωρεί αναγκαίο να οργανώσουν τους ανθρώπους στο δικό τους κόσμο, προκειμένου να πάρει συνείδηση. Είμαστε ενάντιοι σε θρησκευτικού τύπου οργανώσεις της κλειστής εμπειρίας. Επίσης βρίσκουμε ανεδαφική κάθε προσπάθεια διαχωρισμένης οργάνωσης επαναστατικού πραξικοπήματος με ειδικούς και διαχωρισμένους ρόλους. Αρνούνται ορισμένοι να κατανοήσουν ότι τα υποκείμενα ήδη αυτοοργανώνονται και συνευρίσκονται και νέοι τύποι κοινωνικής και επαναστατικής οργάνωσης αναδύονται και δείχνουν τον αισθητό κόσμο. Και κάτι συμπληρωματικό ίσως βοηθούσε: τα υποκείμενα έχουν συνείδηση και δεν την περιμένουν απέξω. Αρχής γενομένης από το ζαπατίστικο παράδειγμα.

Αντί λοιπόν να ψάχνουμε να καταλάβουμε την κρατική εξουσία διά της οργάνωσης ή διά του κόμματος, ας συμμετάσχουμε στη δημιουργία κινήματων που ήδη προσπαθούν και αναδύουν αυτόνομους χώρους, κοινωνικές πρακτικές και σχέσεις, είτε μέσω της μόνιμης ή προσωρινής κατάληψης φυσικών χώρων –καταλήψεις, κοινωνικά κέντρα και συνεργατισμοί, καταλήψεις εργατικών χώρων, (BIO.ME.), μαζικές διαδηλώσεις και συγκλίσεις –ή μέσω του πειραματισμού με πρακτικές όπως απο-κεντρωμένων διαδικασιών λήψης αποφάσεων, άμεσης δράσης ή ακόμα και εναλλακτικών μορφών οικονομικής ανταλλαγής, που δεν γραμμοποιούνται, καθορίζονται ή «συλλαμβάνονται» από τους κρατικούς καπιταλιστικούς και παραδοσιακούς τρόπους οργάνωσης.

Αυτή είναι η διαδικασία δημιουργίας δεσμών με νέους όρους και φυσικά μέσα από αυτόν τον αισθητό κόσμο. Και ποιος είναι αυτός? Είναι το σχέδιο αποκατάστασης του αισθητού κόσμου όπου κανένα στερεότυπο δεν θα παρεμβάλλεται ανάμεσα στην αντίληψη και στην πραγματικότητα. Και πάνω σε αυτό μπορεί μια πολιτική συλλογικότητα να συγκροτηθεί, να προτείνει, να επιταχύνει κοινωνικές διαδικασίες. Αν λοιπόν μια συλλογικότητα θέλει να

έχει ρόλο στις μέρες μας, πρέπει να γνωρίζει ότι δεν μπορεί να παγιδεύσει υποκείμενα με αφηγηματικές πομφόλυγες και ιδεολογικές ταυτότητες.

Αλλά πρέπει να αποδείξει την χρησιμότητά της και την αναγκαιότητά της, καταθέτοντας ένα σχέδιο πολιτικό, προκειμένου να ελέγξει το χρόνο και όχι να τον κοροϊδέψει. Έχουμε ήδη μπει για τα καλά στην εποχή των νέων επαναστάσεων. Είναι βέβαιο ότι κάποιοι δεν θέλουν να συμμετέχουν και συμμετέχουν διαμέσου του παρελθόντος. Επιλογές είναι αυτές που από το Δεκέμβρη του 2008 τα πράγματα πήραν το δρόμο τους. Κανένας νεορομαντισμός δεν θα εμποδίσει τη ευθυτενή και άγρια ανατροπή του καπιταλισμού και των «παιδιών» του, που το αυτεξούσιο θα έχει τον πρώτο λόγο στην αναδημιουργία του κοινωνικού δεσμού και του σχεδίου ανατροπής, που περνά μέσα από την άρνηση των παραδοσιακών ρόλων της αγωνιστικής και ηγεμονικής πανούκλας.

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 12](#)

Η φιλοσοφία του “ανήκειν” και του “περιττεύειν”

Ορέστης Τάτσης

Ο ρομαντικός φιλόσοφος Herder, αν και λανθασμένα κατά τη γνώμη μου θεωρήθηκε πατέρας του εθνικισμού, ήταν εκείνος που εναντιώθηκε στην ιδέα του κοσμοπολιτισμού η οποία κυριαρχούσε στον Διαφωτισμό και υπερασπίστηκε την «ιδέα του ανήκειν». Ανήκειν είναι η ανάγκη του ανθρώπου να ανήκει σε μια ομάδα ή μια κοινότητα. Πίστευε ότι κάθε κοινότητα οφείλει να διατηρεί τις παραδόσεις, τις αντιλήψεις της για το ποια είναι η αλήθεια, αυτό που αργότερα ίσως θα λέγαμε «κουλτούρα». Γιατί

για τον Herder «τα στοιχεία που έχουν κοινά οι άνθρωποι που ανήκουν σε μια ομάδα είναι πιο καθοριστικά για τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της ύπαρξής τους απ' ό,τι αυτά που έχουν κοινά με κάποιους άλλους ανθρώπους, από άλλα μέρη». Επίσης πίστευε ότι τα έργα των ανθρώπων και κυρίως τα έργα τέχνης και εκείνα του έναρθρου λόγου, έχουν άμεση σχέση με τον δημιουργό και την κοινότητα στην οποία ανήκει, αφού αυτή αποτελεί καθοριστικό στοιχείο της ύπαρξής του. Για να κατανοήσουμε πώς ζούσαν οι άνθρωποι μιας άλλης εποχής, τους νόμους, τις αξίες ή ακόμα και τα έργα τέχνης που παρήγαγε ένας καλλιτέχνης, σε μια συγκεκριμένη κοινότητα είτε χρονικά είτε χωρικά απομακρυσμένη, ο Herder πίστευε ότι θα έπρεπε να φανταστούμε τη ζωή, ή όπως αναφέρει ο Berlin «να αναπλάσουμε το είδος ζωής», που ζούσαν αυτοί οι άνθρωποι. Σε αντίθεση με την ενότητα και την ομοιομορφία που υπερασπίζονταν οι Διαφωτιστές, εκείνος υπερασπίστηκε τη διαφορετικότητα, «την ανισομετρία των αξιών ανάμεσα σε διαφορετικές κουλτούρες και κοινωνίες».

Πράγματι, η φιλοσοφία του «ανήκειν» μπορεί να ερμηνεύσει τα εθνικιστικά φαινόμενα, την ανάγκη του ανθρώπου να είναι οπαδός μιας ποδοσφαιρικής ομάδας, ενός κόμματος, την ανάγκη να έχει ένα στέκι που μοιράζεται ποτά με ομοίους, αλλά και την αγάπη για το χωριό του και την παράδοση. Η ιστορία μάλλον δικαιώνει τον ρομαντικό φιλόσοφο. Ακόμα και για την καλλιτεχνική δημιουργία είχε δίκιο. Και εξηγώ. Στην αρχαία Αθήνα οι σπουδαιότεροι γλύπτες, τραγικοί ποιητές και φιλόσοφοι, ζήσανε στην ίδια πόλη σε ένα διάστημα περίπου 70 χρόνων. Στην ζωγραφική, το φως της Αναγέννησης ήρθε από τον Τζιότο στη Φλωρεντία, ο οποίος μοιραζόταν τις αγωνίες του με τον Δάντη. Η Αναγεννησιακή ζωγραφική απογειώνεται από τον Λεονάρντο ντα Βίντσι, τον Μιχαήλ Άγγελο και τον Ραφαήλ οι οποίοι ζουν την ίδια περίοδο στη Φλωρεντία με τον Μακιαβέλι. Ακολουθεί το Παρίσι του Μποντλέρ, του Ντελακρουά. Αργότερα ο Νίτσε με τον Βάγκνερ. Τα παραδείγματα δεν έχουν τέλος και δεν έχουμε αναφερθεί καν στις εξεγέρσεις και τα πολιτικά κινήματα. Όλη η ιστορία της τέχνης και της φιλοσοφίας, της ανθρωπότητας εν γένει, δεν μπορεί να ερμηνευτεί χωρίς τις κοινότητες, τις

παρέες, ακόμα κι όταν αυτές λειτουργούν ανταγωνιστικά. Η αστεία “ρομαντική” εικόνα του μοναχικού δημιουργού, ποιητή ή φιλοσόφου καθόλου ρομαντική δεν είναι και καθόλου αληθινή. Κάθε δημιουργία είναι πολιτική και απαιτεί κοινότητα και την ανάγκη του ανήκειν σ’ αυτή... Γι’ αυτό στην Αθήνα της δημοκρατίας η πιο βαριά τιμωρία ήταν η εξορία.

Ας έρθουμε τώρα στους εξόριστους του σήμερα. Τα τελευταία χρόνια, όλοι οι κοινωνιολόγοι και οι στοχαστές επισημαίνουν τη στροφή στον ατομικισμό και την αποκοπή του ατόμου από το σύνολο. Όλοι ή οι περισσότεροι μιλούν για την εργαλειοποίηση κάθε έκφανσης της ανθρώπινης ζωής, το αδιέξοδο στο οποίο θα μας οδηγήσει ο μονεταρισμός και η κοινωνία της κατανάλωσης. Το χρήμα έχει αξία εδώ και χρόνια κοινωνική και μετέχει στο υπαρξιακό ερώτημα του ανθρώπου. Το «σκέφτομαι άρα υπάρχω» του Καρτέσιου που οι ρομαντικοί μετέτρεψαν σε πιστεύω πως υπάρχω άρα υπάρχω, μεταλλάχτηκε σε καταναλώνω άρα υπάρχω. Αυτό έχει αναστρέψει την ιδέα του ανήκειν σε ιδέα του περιττεύειν, εφόσον η ύπαρξη καθορίζεται από την κατανάλωση και η κοινότητα θέτει σε κατάσταση εξορίας τον φτωχό ή όποιον δεν θέλει να αποδεχθεί την κυριαρχία του χρήματος. Έτσι η μη δυνατότητα κατανάλωσης σε θέτει εκτός της κοινωνίας, χωρίς χρήματα είσαι περιττός. Περιττός και εξόριστος σημαίνει απομονωμένος και ανήμπορος ή οργισμένος. Το να νιώθεις περιττός, άχρηστος, είναι καθηλωτικό, και κάποιοι σε θέλουν καθηλωμένο. Όπως έγραφε μια φίλη, η ανεργία δεν μετριέται σε ποσοστά γιατί σε κάνει να νιώθεις 100% άχρηστος. Αυτό βολεύει το σύστημα. Η μαζικοποιημένη κατάθλιψη που σε ακινητοποιεί και πηγάζει από ένα ασταμάτητο δικαστήριο του εαυτού σου! Εγώ φταίω, λες. Μαζί τα φάγαμε, λες.

Αυτή είναι η μία όψη της φιλοσοφίας του περιττεύειν που ερμηνεύει τις αυτοκτονίες, την κοινωνική κατάθλιψη, τη μηδενική αντίδραση των αστέγων, των ανέργων και γενικότερα θα λέγαμε πως είναι η παθητική όψη. Αν το παιδί σου λιποθυμάει στο σχολείο φταις εσύ που είσαι άχρηστος, μη βγάζεις άχνα. Αυτό υπαγορεύουν. Η άλλη, η ενεργητική, είναι πιο σκληρή όσο

κι αν ακούγεται περίεργο. Ο περιττός, αν δεν επιδιώξει να ενταχθεί κάπου ακολουθώντας την ιδέα του ανήκειν, γίνεται οργισμένος και η οργή του περιορίζει την όραση. Ο άστεγος επιτίθεται στον άστεγο. Ο άνεργος νιώθει ανταγωνιστικά απέναντι σε κάθε άλλον άνεργο αλλά και σε κάθε εργαζόμενο. Ο περιττός βλέπει παντού εχθρούς, η εξορία δημιουργεί σύνδρομο καταδίωξης. Η περιορισμένη όραση δεν τον αφήνει να δει πιο κει, το άγχος, ο φόβος και εν τέλει η βία που γεννά η φιλοσοφία του περιττεύειν έχει γίνει ο ιδανικός μηχανισμός επιβίωσης του συστήματος.

Παράλληλα ξεκινάει και ο λυσσαλέος πόλεμος σε κάθε εναπομένουσα έκφανση του ανήκειν. Οι σύγχρονοι μηχανισμοί καταστολής χρησιμοποιούν την οικονομική τρομοκρατία για να απομονώσουν τον κόσμο. Τέλος, στα καφενεία των φτωχών, οι πολλοί δεν θα έχουν χρήματα για κατανάλωση κι οι υπόλοιποι δεν φτάνουν για να τα κρατήσουν ανοιχτά. Το ίδιο ισχύει για τα θέατρα, τις μουσικές σκηνές, τους κινηματογράφους. Διώκονται με κάθε τρόπο οι πολιτικές συλλογικότητες που διαδηλώνουν και διεκδικούν, οι κοινωνικοί και ελευθεριακοί χώροι και στην τελική απαγορεύτηκαν οι συναθροίσεις. Όλοι εξόριστοι σημαίνει όλοι ξένοι.

Αν θες να ανήκεις κάπου, μπορείς να ξυρίσεις το κεφάλι και να βγεις με τη συμμορία για ανθρωποκυνηγητό. Θα τους βρεις εύκολα, δεν κρύβονται. Επίσης υπάρχει για σένα και η πρέζα. Το ανήκειν δεν είναι πια για την κοινότητα, δεν είναι συλλογικό. Εκεί που ο Herder υμνούσε το διαφορετικό, τώρα το ανήκειν φτιάχνει κοντοκουρεμένα στρατιωτάκια. Συμμορίτης ή απομονωμένος οικογενειάρχης. Η επόμενη βόμβα μπορεί να μπει σε καφενείο στα Εξάρχεια ή στο Μετρό την ώρα που ανοίγουν οι δημόσιες υπηρεσίες. Η φιλοσοφία του περιττεύειν κάνει την εμφάνισή της στο τέλος της νεωτερικότητας και χτυπάει την πόρτα με χέρι που γράφει μίσος και φόβος, κατασκευάζει άβουλες μάζες και οργισμένους ημίτυφλους. Το ανήκειν αντί να διευρύνεται περιορίζεται συστηματικά.

Το ανήκειν έχει ως βασικό συστατικό την αλληλεγγύη και αν στον

άλλον βλέπεις πραγματικά άλλον (κι όχι τον καθρέφτη) τότε το άλλο χωράει πολλούς. Πάρα πολλούς! Με τον άλλον πρέπει να είσαι, με εκείνον τον άλλον που χωράει πολλούς άλλους, ρομαντικούς και ορθολογιστές. Με τον άλλον που δεν μετράει τη ζωή σε χρήμα, που δεν τσιγκουνεύεται το συναίσθημα, που σέβεται το διαφορετικό, που σκέφτεται και ενδιαφέρεται, που δημιουργεί, που έχει ανάγκες κι επιθυμίες που δεν μετριούνται σε χρήμα. Έχουμε ανάγκη από μεγαλύτερες παρέες, από βαρετές ή όχι βαρετές συνελεύσεις, από ζωντανά καφενεία, από γεμάτους δρόμους κι από δυνατές φωνές που δεν διεκδικούν Καγιέν[i] αλλά Ζωή, δουλειά, αξιοπρέπεια κι αλληλοευχαρίστηση. Να δώσουμε τέλος σ' αυτόν τον Μεσαίωνα και να διεκδικήσουμε μια πιο κοινωνική Αναγέννηση.

[Περιοδικό Βαβυλωνία #Τεύχος 10](#)